

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum hæc nomina substantia, subsistentia, essentia, & persona, sint idem an differant in diuinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

significat nomen vt habetur. 4. metaph. Ex hoc arguitur, a quocunq; intellectus abstrahit significatum diuinitatis ab eodem abstrahit intellectus & significatum diuinitatis. Sed formalis intellectus & significatio diuinitatis personae abstrahit ab essentia & relatione, licet materialiter & in obliquo includat essentiam vel substantiam, ergo &c. minor patet per distinctionem personae quam ponit Boëtius, scilicet q̄ persona est rationalis naturae, indiuidua substantia, quod idem est ac si diceretur, persona est suppositum, ibi enim ponitur substantia indiuidua pro supposito, vel hypostasi, vel est tanquā suppositum naturae intellectuales, extra autem significatū & intellectum huius distinctionis est essentia & relatio vt de se patet. Si enim in diuinis non esset nisi vnum suppositum essentiale & absolutum vt gentiles imaginantur, illi naturae verē cōpeteret ratio personae. Et si in creaturis constitueretur suppositum per relationem sicut nunc in diuinis illud vt rationem personae haberet quod non haberet si in formali significato rationis personae includeret essentia vel relatio, vel vtrumq;. Sunt ergo extra formale significatum personae & suae distinctionis, materialiter tamen & in obliquo includitur essentia, quia persona dicit suppositum in tali natura solum scilicet intellectiua, sed quod illud sit absolutum vel relatum totum est extra significatum personae.

d. 23. q. 1.

16 Istud autem non potest esse verum, quia sicut infra patebit nullus conceptus vnus realis & essentialis potest abstrahere a substantia & relatione. Nomen enim impositum secundum illum conceptum esset vniuocum substantiae & relationi quod nō est possibile, propter quod si persona significet rem subiectam intentioni cui illa dicitur essentialiter de persona absoluta in creaturis & de relata in diuinis, impossibile est q̄ hoc sit secundum vnum conceptum abstrahentem ab vtroq;, quia sic esset aliquid vniuocum ad vtrumq;.

17 Ad rationem illorum dicendum q̄ distinctio personae prout dictum est, non abstrahit a substantia imō expresse includit cum dicitur q̄ persona est rationalis naturae indiuidua substantia & si substantia non accipitur ibi pro essentia, sed pro supposito tunc distinctio personae prout dicit intentionem & non rem intentioni subiectā. Si autem quaratur non de significato sed de eo de quo nomen personae dicitur. Nomen enim de multis dicitur quae tamen per nomen non significantur, sicut homo praedicatur de Sorte & de Platone & tamen neutrum significat, vt sit sensus questionis quid est illud in diuinis de quo persona praedicatur, sic dicendum est q̄ illud nō est relatio tantū essentia tantū, sed cōstitutū ex essentia & relatione. Quod probatur sic. Illud de cuius ratione est q̄ sit subsistens, distinctū, & incommutabile, includit in se illud per quod subsistit & illud per quod est distinctum, & incommunicabile, sed persona est huiusmodi, quare &c. sed in diuinis quicquid subsistit, subsistit per essentia vel subsistit per essentia vel substantiam: quicquid distinguitur & est incommunicabile hoc habet per proprietatem relationem, ergo de quo persona dicitur in diuinis includit essentiam & proprietatem relationem, vt pater & filius & huiusmodi, quae & si imponantur ad significandum a sola relatione tamen vt accommodantur diuinis important totum constitutum ex relatione & essentia.

18 AD PRIMVM argumentum dicendum quod omne nomen pertinet ad personas importat relationem vel tanquam id quod formaliter significatur vt pater vel filius, vel tanquā illud de quo dicitur & sic nomen personae importat relationem quia de relatio praedicatur, sed relationem non signat.

19 Ad secundum dicendum per idem quia illud quod pluraliter in diuinis pertinet ad relationes quantum ad ea in quae pluraliter & de quibus dicitur, sed non oportet q̄ hoc sit quantum ad formale rationem significandi, quia sicut dictū est significatum communis nominis non includit in se rationem illorum de quibus dicitur.

20 Ad aliud in oppositum dicendum quod Aug. accipit ibi substantia pro hypostasi vel supposito, & non pro essentia solū, & bene concessum est q̄ nomen personae suppositum significat: vel hoc dicitur pro tanto quia illud de quo dicitur persona non solum includit relationem sed

etiam cum relatione essentiam.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum haec nomina substantia, subsistentia, essentia, & persona sint in diuinis.

Thom. 1. q. 29. ar. 2.

Secundo quaeritur vtrum haec nomina substantia, substantia, essentia, persona sint idem an differant. Et videtur quod idem significant, quia illa quae vni simplicissimo conueniunt penitus idem significant. Sed haec omnia nomina vni & eidem simplicissimo conueniunt, scilicet Deo, ergo &c.

2 CONTRA. Illa quae sic se habent quod vno pluraliter aliud non pluraliter nō signant penitus idem, sed persona pluraliter in diuinis. Similiter subsistentia, non autem substantia, vel essentia, ergo non signant penitus idem.

3 RESPONSIO. hic sunt tria videnda. Primum est quid haec nomina significant, & a quo imponantur. Secundum erit de conuenientia eorum ad inuicem, & de eorum differentia. Tertium erit quo modo conueniunt diuinis. Quantum ad primum sciendum quod haec nomina essentia, substantia, & subsistentia imponuntur ab his actibus quae sunt esse, subsistere, & subsistere, esse autem est quoddam commune & non determinat sibi aliquem modum essendi, Subsistere autem dicit determinatum modum essendi prout, scilicet aliquid est ens per se & nō in alio. Subsistere autem est quod sub alio stare, & inde est q̄ esse dicit illud quod est commune omnibus generibus. Subsistere autem & subsistere dicit id quod est proprium primo praedicamento secundum duo quae sibi conueniunt, scilicet q̄ sit ens in se completum & per hoc conuenit ei subsistere, & quod subsistat aliis, scilicet accidentibus quae in substantia habent esse, & per hoc conuenit ei subsistere. Essentia ergo signat id cuius actus est esse. Subsistentia id cuius actus est subsistere. Et substantia id cuius actus est subsistere, vnde Boëtius in li. de duabus naturis & vna persona Christi dicit sic, dicimus hominis essentia quia est, subsistentiam quia nullo indiget, substantiam quia subsistat, & haec de primo.

4 QUANTVM ad secundum. Sciendum est q̄ ad hos actus qui sunt subsistere & subsistere comparatur aliquid dupliciter vel sicut subiectum, vel sicut principium. Et propter hoc aliqua horum nominum inueniuntur diuersimode accepta a Boëtio. Aliquando enim substantia nominat illud quod est principium substantiae, & haec est materia quae est primum subiectum. Et ideo in commento super librum Praedicamentorum dicit q̄ hypostasis quae valet in graeco quantum substantia in latino dicitur materia. Quae etiam principale principium subsistentiae in se & nō per aliud videtur esse forma, vnde inueniuntur quaedam formae per se subsistentes vt anima, & intelligentiae vt largo modo accipiendae formam, nunquam autem materia ideo secundum Boëtium ibidem vsos, id est, subsistentia est forma accipiendo ibi subsistentiam pro eo quo aliquid subsistit.

6 Quandoq; autem accipitur substantia pro eo quod subsistat & subsistentia pro eo quod subsistit & hoc est solum suppositum in genere substantiae: genera enim & species nec in se subsistunt, nec subsistunt accidentibus nisi ratione indiuiduorum, de essentia autem non sic est, quia semper nomine essentiae importatur tota rei natura vel quidditas, vnde Boëtius semper sumit vsam, id est, essentia pro tota rei quidditate & nō pro parte, vnde dicit super praedicamenta, q̄ vsa in cōpositis dicit aggregatā ex materia & forma. Si ergo vniquodq; horū nominū accipiat ut quo, sic essentia significat totam quidditatem rei, subsistentia formā partis, substantia materia. Et tunc haec differunt realiter ab inuicem sicut totū differt realiter a suis partibus & sicut vna pars differt ab alia, & hoc in cōpositis, quia in simplicibus non habet hoc locum. Si autem haec tria sumantur pro eo cui praedicti actus conueniunt, vt subiecto, sic vnum & idem secundum rem dicitur essentia in quantum habet esse, subsistentia in quantum habet esse tale (scilicet aliud non requirens) substantia in quantum subsistat accidentibus, & sic solum differunt ratione in eodem. Nomen autem personae dicit suppositum in-

telle

Intellectualis naturæ cui omnia prædicta conueniunt, scilicet esse essentiam, substantiam, & subsistentiam, ratione rei subiectæ intentioni suppositi, & sic apparet quomodo hæc nomina inter se conueniunt aut differunt, quod fuit secundum.

7 DE Tertio sciendum est, quod inter hæc nomina, nomen essentiæ propriissime deo conuenit quantum ad id quod signat, & quantum ad id à quo ad significandum impositum est, quantum ad id quod significat, quia illud de se non contrahitur ad certum genus, sed omne genus excedit, sicut ens. Et ideo proprie deo conuenit qui ad nullum genus limitatur. Item quantum ad id à quo imponitur: imponitur enim ab esse quod propriissime deo conuenit, ut ostensum fuit prius §. dist. quæst. 2. ideo dicit Boëtius lib. de duabus naturis, quod deus maximè est essentia. Et Aug. 7. de trinitate dicit quod deus verè ac proprie dicitur essentia, ita ut fortè oporteat solum deum esse essentiam. Nomen etiã subsistentiæ proprie soli deo conuenit. Subsistit enim aliquid quod ut possit esse alio nõ indiget. Istud etiã maximè deo conuenit. Et ideo deus proprie est subsistentia. Substantia autem quantum ad id à quo imponitur deo non conuenit, quia deus nulli accidenti subiectiue subsistat, licet omnib. subiectis præbeat effectiue quod subsistit accidentibus suis: sed quia id ad quod significandum imponitur est natura per se stans, ideo nomen substantiæ in diuinis sumitur pro eo quod signat, & nõ pro eo à quo imponitur ad significandum: nomen autem personæ quantum ad id quod significat reperitur in diuinis. Significat enim suppositum naturæ intellectualis, hoc autem est in diuinis, quare &c.

8 Ad primum argumentum patet responsio, hæc enim omnia nomina, licet differant in compositis secundum vnam eorum acceptionem, tamen in deo & substantiis simplicibus sola ratione differunt. In compositis autem non differunt nisi ratione tantum secundum quod sumuntur pro eo quod est subsistat & subsistit.

9 Ad argumentum quod est in oppositum dicendum quod concludit verum in hoc quod persona quæ multiplicatur in diuinis includit in eo de quo dicitur aliquid quod non est omnino idem secundum rem vel ex natura rei cum essentia, vel substantia, scilicet relationem ratione cuius pluralitatur persona in diuinis, & non essentia ut infra apparebit, sicut pluries dictum fuit supra. Et quantum ad hoc nomen personæ in diuinis differt à nomine essentiæ & substantiæ.

DISTINCTIO XXII. Sententia huius distinctionis in generali & speciali.

Hic diligenter inquiri oportet. Superius determinauit Magister de diuisione & multiplicitate diuorum nominum. Hic verò intendit quærare de nominibus significantiibus vnitatem, & pluralitatem in deo qualiter accipiantur. Et diuiditur in duas. Primo determinat de istis nominibus secundum se. Secundo determinat de his in comparatione ad hoc nomen persona. Secunda incipit ibi in prin. 23. dist. præterea considerandum est. Prima pars est præsentis lectionis. Et diuiditur in tres. Primo mouet suam dubitationem. Secundo soluit & solutionem suam declarat in omnibus huiusmodi nominibus. Tertio excludit quandã objectionem circa determinatã. Secunda ibi, hic diligenter. Tertia ibi, sed non est præmittendum. Hæc est sententia lectionis in generali.

2 IN SPECIALI verò sic procedit Magister & quærit primo cum in diuinis nulla sit diuersitas vel multiplicitas, vel singularitas quid nomina importantia multitudinem & pluralitatem, vel distinctionem in diuinis significant. Si enim verè de deo dicuntur, videntur sua significata in diuinis ponere. Postea respondet & dicit quod significata istorum nominum in diuinis non sunt ad ponendum aliquid. Sed potius ad remouendum aliquid sunt introducta, & hoc declarat. Cũ enim dicitur vnus deus, vel vnus pater, nulla quantitas vel numerus in deo ponitur, sed pluralitas, vel multitudo excluditur. Similiter cũ dicitur pluralitas personarum nõ multitudo ponitur, sed singularitas & solitudo tollitur. Item cum dicimus tres personas negamus vnam solam vel duas ibi simpliciter

in nomine trinitatis & distinctionis non diuersitatem in deo ponimus, sed commixtio & confusio remouetur. Vltimo opponit per l. q. trinitas potest dici multipliciter. Et soluit dicens quod l. q. trinitas nomine multipliciter nõ diuersitatem, sed numerum personarum vult intelligi. Et in hoc terminatur sententia in speciali.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum termini numerales ponant aliquid in diuinis.

Thom. 1. q. 30. ar. 3.

Circa distinctionem istam queritur vtrum numerales termini ponant aliquid in diuinis, & videtur quod nõ, quia si ponerent aliquid non ponerent nisi rem sui generis, sed istam non ponunt cum quantitas nõ sit in diuinis secundum suum genus, ergo &c. Ad idem est quod dicit Hilarius & Magister in litera.

2 SED CONTRA. si termini numerales nihil ponant in diuinis, sed solum inducantur ad remouendum, ut per vnitatem remouetur pluralitas, & per pluralitatem vnitatem, tunc est remotio remotiois & quadam circulatio quod est inconueniens, quare &c.

3 RESPONSIO. hic videnda sunt tria. Primum est, vtrum tales termini ponant aliquid in diuinis. Secundum est, dato quod sic modo quo exponitur vtrum substantiam dicat an relationem. Tertium est, quæ & qualia dictorum nominum debeant recipi in diuinis.

4 QVANTVM AD primum sciendum est quod nõ est intentionis querere vtrum tales termini ponant aliquid in diuinis quod sit realiter diuersum ab essentia diuina, quia certum est quod non aliis in diuinis esset compositio, maxime si illud additum esset absolutum: nec est sensus quæstionis querere vtrum tales termini includat aliquid positium, quia certum est quod sic, saltem denominatiue, includit enim denominatiue entitates rerum super quas fundantur. vnum enim dicit ens indiuisum, multa verò entia diuisa vel distincta. Sed quæstio est vtrum formalis ratio illorum nominum sit positia, an priuatiua. Et quantum ad hoc aliquid est dicendum de vno, & aliquid de multo.

5 De vno enim, prout recipitur in diuinis dicendum est quod ratio eius est priuatiua. Non enim recipitur in diuinis vnum quod est principium numeri in quantitate, quia sicut in deo nõ est quantitas, prout dicit speciale prædicamentum, sic nec vnus in quantitate quod est principium numeri, sed est ibi tantum vnum quod conuertitur cum ente, cuius ratio est priuatiua, quia consistit in indiuisione, ut patet. 10. Metaph. vbi dicitur quod vnus quod conuertitur cum ente & multitudine ei correspondens opponitur priuatiue sicut indiuisibile diuisibili, vel indiuisum diuiso.

6 Ad cuius declarationem sciendum est quod vnum quod conuertitur cum ente nullam naturam potest addere super ens, quæ sit alia realiter ab ente, quia ens omnia includit. Et ideo quicquid est præter ens est non ens, vel nihil. Item nec potest dicere aliquam specialem naturam sub ente, quia vel esset substantia, vel quantitas, vel qualitas, & sic de aliis predicamentis. Hoc autem non est verum, quia vnitas conuenit omnibus his & non per aliquid eis additum quod nõ esset si diceret alterum solum, quare &c. Nec potest dicere solum idipsum quod ens & sub eadẽ ratione, quia esset negatio dicendo ens vnus quod nõ est verum. Necessè est ergo, quod dicat aliquam rationem circa ens. Et illa est ratio indiuisiõis quæ est ratio priuatiua, vnde vnum idem est quod indiuisum. Quod autem dicitur quod vnum non addit super ens nisi rationem, hoc non est intelligendum de ratione quæ format intellectus solus, ut sunt secundæ intentiones. Sed de ratione quæ est conditio per se concomitans quilibet naturæ entis, vel rei. Talis enim ratio est indiuisio importata per vnus, quia ab eodẽ res habet esse & esse vnus siue indiuisum. Et hoc modo vnus proprie cõpetit deo, quia sicut dicitur est sicut vnum quod se habet ad esse ita ad esse vnum. Sed deo maxime esse comperit, ergo & esse vnum.

7 De multo autem & aliis nominibus, sicut sunt tres, quatuor, & huiusmodi. Est notandum quod sicut est duplex vnitas, vna quæ est principium numeri, quæ nõ reperitur in diuinis,